

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานของหอสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานของหอสมุดของรัฐวิสาหกิจในคานต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุประสงค์ ทรัพยากร บุคลากร การดำเนินงาน การบริหาร และการบริการของหอสมุดดังกล่าวว่าประสบปัญหาต่าง ๆ หรือไม่อย่างไร ตลอดจนความคิดเห็นของผู้ใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานดังกล่าว และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเห็นว่า หอสมุดของรัฐวิสาหกิจเหล่านี้ได้มาตรฐานตามที่สมาคมหอสมุดแห่งประเทศไทย กำหนดหรือไม่ เพียงใด และ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหอสมุดให้มีความก้าวหน้าเหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงานและผู้ใช้อย่างยิ่ง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากตัวอย่างประชากรของพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งหมด 1051 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 97.22 สามารถสรุปผลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของหอสมุดของรัฐวิสาหกิจต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหอสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่าหอสมุดส่วนใหญ่มีนโยบายหรือวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางคานวิชาการแก่หน่วยงานที่สังกัดตามที่หน่วยงานนั้น ๆ ต้องการ ซึ่งตรงตามมาตรฐานของหอสมุดเฉพาะที่สมาคมหอสมุดฯ วางไว้ ยกเว้นหอสมุดสโมสร.ส.พ. ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางคานความบันเทิง ไม่ใช่ทางคานวิชาการตามลักษณะของหอสมุดเฉพาะทั่วไป

2. จากกลุ่มตัวอย่าง 1051 คน แยกเป็นผู้ที่เคยใช้ห้องสมุด 799 คน หรือ ร้อยละ 76.02 กับผู้ไม่เคยใช้ห้องสมุด 252 คน หรือร้อยละ 23.98 สาเหตุที่ไม่ใช้ห้องสมุด ส่วนใหญ่เนื่องมาจากไม่ค่อยมีเวลา และไม่มีเวลาจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดตามลำดับ

3. ห้องสมุดส่วนใหญ่มีจำนวนหนังสือสูงกว่ามาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ กำหนดไว้ แต่มีห้องสมุด 2 แห่งคือ ห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกับห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. ซึ่งมีจำนวนหนังสือต่ำกว่ามาตรฐาน สำหรับผู้ใช้ เห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีหนังสือปานกลาง ยกเว้นห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคมมีหนังสือมาก ห้องสมุดการไฟฟ้า นครหลวง และห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีหนังสือน้อย สำหรับวารสารส่วนใหญ่มีปานกลาง ห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคมมีมาก แต่ห้องสมุดการเคหะแห่งชาติมีน้อย

4. สาขาวิชาของหนังสือในห้องสมุดส่วนใหญ่ เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงานและตรงตามมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ กำหนดไว้ ยกเว้นห้องสมุดการไฟฟ้า นครหลวง และห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. สำหรับห้องสมุดการไฟฟ้า นครหลวง แม้ว่าจะมีหนังสือในสาขาวิชาต่าง ๆ หลายสาขาก็ตามแต่หนังสือในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มากเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ห้องสมุดทุกแห่งมีหนังสือตรงตามความต้องการในระดับปานกลาง เท่านั้น ยังไม่มากพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดการเคหะแห่งชาติ ส่วนห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคมผู้ใช้ เห็นว่ามีหนังสือตรงตามความต้องการมาก

5. เอกสารสิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้มากที่สุด ได้แก่หนังสือทางวิชาการ ที่เกี่ยวกับงานในอาชีพ และหนังสือวิชาการโดยทั่วไป ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการหนังสือที่ส่งเสริมงานอาชีพ หนังสือสารคดีทั่วไป และหนังสือนวนิยายใหม่ ๆ ตามลำดับ

6. ทางด้านเกี่ยวกับวัสดุทัศนวัสดุ ผลการสำรวจปรากฏว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ ไม่มีวัสดุทัศนวัสดุ มีห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคมเพียงแห่งเดียว เท่านั้นที่มีอุปกรณ์วัสดุทัศนวัสดุ ห้องสมุดอื่น ๆ นอกนั้นไม่มีนโยบายที่จะให้บริการทางด้านนี้ จึงไม่มีอุปกรณ์วัสดุทัศนวัสดุทั้งกล่าว

7. การจัดระบบเอกสารสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด ปรากฏว่าห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่จัดทำหมวดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการตามระบบสากลนิยมที่ใช้กันแพร่หลาย ตรงตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะยกเว้นห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคแห่งเดียว ส่วนห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. ไม่มีการจัดทำบัตรรายการ ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดทำหนังสือตามระบบทัศนนิยมของคิวอี รองลงไปคือระบบ ยู.ดี.ซี. ส่วนการคนหาหนังสือในห้องสมุดผู้ใช้ส่วนใหญ่นิยมดูจากชั้นหนังสือโดยตรง รองลงไปใช้วิธีตามบรรณารักษ์ มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้บัตรรายการ

8. การให้บริการนั้น ปรากฏว่าบริการที่ห้องสมุดจัดทำ ส่วนใหญ่ยังไม่ครบตามมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ กำหนดไว้ บริการที่ห้องสมุดจัดทำกัน เป็นส่วนใหญ่ได้แก่ บริการจ่ายรับหนังสือ บริการจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ บริการจ่ายรับวารสาร บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการตรวจชำระวารสาร และบริการยืมระหว่างห้องสมุดตามลำดับ แต่บริการที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุดคือ บริการจัดรายชื่อหนังสือใหม่ และการวิจารณ์หนังสือ รองลงไปได้แก่ บริการจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด บริการยืมระหว่างห้องสมุด และต้องการให้ติดตั้ง เครื่องปรับอากาศในห้องสมุดตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีบริการพิเศษที่ผู้ใช้ต้องการในห้องสมุดจัดมาก ได้แก่ บริการคนหาหนังสือที่ต้องการใช้ บริการจัดทำเอกสารช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับหน่วยงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดตามลำดับ

9. ด้านบุคลากร ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏว่า บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงตามมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ กำหนดไว้ คือมีทั้งบรรณารักษ์ที่มีวุฒิปริญญาตรีทางด้านบรรณารักษศาสตร์โดยตรง และมีบรรณารักษ์ที่ได้รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์มาแล้ว รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานอย่างน้อย 1 คน ยกเว้นห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคแห่งเดียวที่บรรณารักษ์ไม่มีพื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์มาก่อน

10. ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ไม่มีอาคาร เป็นเอกเทศ และเนื้อที่ของห้องสมุดยังไม่ได้มาตรฐาน ยกเว้นห้องสมุดสำนักงานศันยการฝึก การรถไฟแห่งประเทศไทย และห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคม รวมทั้งจำนวนที่นั่งก็ปรากฏว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีที่นั่งน้อย

ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าใช้โดยเฉลี่ยยกเว้นห้องสมุดการท่าเรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุดการไฟฟ้านครหลวง ห้องสมุดสำนักงานศูนย์การฝึก การรถไฟฯ และห้องสมุดศูนย์ฝึก โทรคมนาคม ส่วนครุภัณฑ์อื่น ๆ ของห้องสมุด ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นซึ่ง ได้แก่ ชั้นหนังสือ ชั้นสำหรับวางวารสาร ตู้บัตรรายการ โต๊ะอ่านหนังสือ โต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ โต๊ะรับจ่ายหนังสือ เป็นต้น รวมทั้งครุภัณฑ์อื่น ๆ ตามความจำเป็นของห้องสมุด เช่น ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ ซึ่งมีห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคม

1.1. ฐานะของห้องสมุดส่วนใหญ่มิมีฐานะเป็นหน่วยงานเทียบเท่าหน่วยงานทางวิชาการในสังกัดเดียวกันตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ ยกเว้นห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. ซึ่งเป็นห้องสมุดของสโมสรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นห้องสมุดประเภทบันเทิง ไม่ใช่ห้องสมุดทางวิชาการ ฐานะของห้องสมุดจึงยังไม่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2. ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารงานห้องสมุดรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ได้แก่บรรณารักษ์มีบางแห่งที่บรรณารักษ์บริหารงานห้องสมุดร่วมกับหัวหน้าหน่วยงาน ได้แก่ห้องสมุดการท่าเรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และห้องสมุดการสื่อสารแห่งประเทศไทย มีห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. แห่งเดียวที่บริหารงานร่วมกับคณะกรรมการห้องสมุด

1.3. ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่มิมีรายได้จากเงินงบประมาณประจำปีของห้องสมุด โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้อยู่จัดหางบประมาณ

1.4. ปัญหาต่าง ๆ ของห้องสมุดรัฐวิสาหกิจอาจสรุปได้ดังนี้

1.4.1. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิ่งพิมพ์ ห้องสมุดส่วนใหญ่มิประสบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ทางวิชาการเกี่ยวกับหน่วยงานในสังกัดมีน้อย รองลงไปได้แก่ ปัญหาหนังสือเก่าและชำรุด หนังสือล้าสมัย และปัญหาเกี่ยวกับหนังสือหายตามลำดับ ส่วนวารสารนั้นส่วนใหญ่มิประสบปัญหาใ้ได้รับวารสารไม่ครบจำนวน วารสารสูญหายบ่อย และไม่มิงบประมาณสำหรับเก็บ เล่มวารสารย้อนหลัง

1.4.2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ ห้องสมุดส่วนใหญ่มิประสบปัญหาเกี่ยวกับบรรณารักษ์ไม่มีความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะนั้น ๆ ทำให้ทัศนคติลำบากในเรื่องที่ว่า จะให้

หนังสืออยู่ในหมวดไหนก็ ปัญหาบรรณารักษ์ไม่มีเวลา เพียงพอ และปัญหาเกี่ยวกับไม่มีคู่มือระบบการ จัดทမ်းหนังสือ

14.3 ปัญหาในการบริการ หอสมุดทุกแห่งประสบปัญหา เกี่ยวกับตัวผู้ใช้ และปัญหาในการบริการของหอสมุดเอง ทางด้านเกี่ยวกับตัวผู้ใช้หอสมุด ส่วนใหญ่ประสบปัญหา เกี่ยวกับผู้ใช้ไม่ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหอสมุด ปัญหาผู้บังคับบัญชาใช้สิทธิป้อนหนังสือไปนานและไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของหอสมุด ปัญหาผู้ใช้ไม่เห็นคุณค่าของหอสมุดและมาใช้บริการน้อย และปัญหาผู้ใช้ขาดความรู้ เกี่ยวกับการใช้ของหอสมุด ไม่รู้จักช่วยตัวเอง ต้องพึ่งเจ้าหน้าที่ตลอดเวลาตามลำดับ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการ หอสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหา เกี่ยวกับอุปกรณ์ในการค้นคว้ามีน้อย ปัญหาเกี่ยวกับบริการที่จัดทำอยู่ไม่เพียงพอกับความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับช่วง เวลาที่เปิดบริการน้อยไป

14.4 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร หอสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเสมียนไม่เพียงพอ และปัญหาคุณภาพของบรรณารักษ์ไม่เหมาะสม

14.5 ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ หอสมุดส่วนใหญ่มีปัญหา เกี่ยวกับสถานที่คับแคบ มีเสียงรบกวนจากภายนอกและอยู่ห่างไกลจากผู้ใช้ตามลำดับ

14.6 ปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์ หอสมุดส่วนใหญ่มีปัญหา เกี่ยวกับชั้นวางหนังสือไม่เพียงพอ ที่นั่งอ่านหนังสือไม่เพียงพอ และปัญหาเกี่ยวกับที่จัดนิทรรศการไม่เพียงพอตามลำดับ

14.7 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร ทางด้านการบริหารงานหอสมุด ส่วนใหญ่ประสบปัญหา เกี่ยวกับหอสมุดเป็นหน่วยงานที่อยู่ใต้สังกัดของหน่วยงานอื่น จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการบริหารงาน และปัญหาเกี่ยวกับบรรณารักษ์ไม่มีอำนาจในการบริหาร เท่าที่ควร

14.8 ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ หอสมุดส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งด้านงบประมาณไม่เพียงพอและไม่มีการประมาณเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณสำหรับซื้อหนังสือไม่เพียงพอและไม่มีการประมาณสำหรับรับ เสมียนเพิ่ม ยกเว้นหอสมุดศูนย์ฝึกโทรทัศน์คมนาคมไม่มีปัญหาทางด้านการงบประมาณเลย ส่วนหอสมุดสโมสร ร.ส.พ. มีปัญหาเฉพาะไม่มีการประมาณซื้อครุภัณฑ์เท่านั้น

อภิปรายผล

1. จำนวนหนังสือของห้องสมุดรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ได้มาตรฐานตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ และเหมาะสมกับลักษณะของสถาบัน เจ้าสังกัด แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปริมาณและความเหมาะสมปานกลาง อาจเนื่องมาจากห้องสมุดส่วนใหญ่มีหนังสือภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย และจากการวิจัยพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการอ่านหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ จึงทำให้เห็นว่าหนังสือไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการ นอกจากนั้น เนื่องจากห้องสมุดของให้บริการ แก่หน่วยงานย่อยหลายสาขา เช่น ห้องสมุดการเคหะแห่งชาติซึ่งเป็นห้องสมุดของฝ่ายวิจัยและก่อสร้าง แต่ก็ให้บริการแก่บุคลากรในหน่วยงานอื่น ๆ อีกด้วย ใ้คนแก่ ฝ่ายนโยบายและแผนงาน ฝ่ายการคลัง ฝ่ายจัดการทรัพย์สิน และสำนักข่าวการ เป็นคน ทำให้มีจำนวนหนังสือในแต่ละสาขาวิชาน้อยไม่พอกับความต้องการของผู้ใช้ ในบางกรณี เช่นห้องสมุดการไฟฟ้านครหลวง ผู้ใช้เห็นว่าหนังสือน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากห้องสมุดไม่ใคร่เก็บหนังสือวิชาการต่าง ๆ ไว้ แต่ส่งไปเก็บไว้ตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าห้องสมุดจะจัดทำบัตรรายการไว้ผู้ใช้ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยไปขยืมบัตรรายการ จึงทำให้เห็นว่าหนังสือที่ต้องการน้อย

2. การจัดระบบเอกสารสิ่งพิมพ์ ห้องสมุดส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบสากล ใ้ความสะดวกในการค้นหาหนังสือก็พอสมควร ยกเว้นห้องสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ไม่ใคร่จัดหนังสือตามระบบสากล แต่จัดเรียงหนังสือตามตัวอักษรของชื่อหนังสือ นั้น ๆ ซึ่งบางครั้งหนังสือก็ปะปนกันบ้าง เพราะบรรณารักษ์ไม่มีเวลาจัด แต่ก็ไม่มีปัญหา ซึ่งอาจเนื่องมาจากยังเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก มีหนังสือน้อย ผู้ใช้สามารถค้นหาหนังสือได้ง่าย แต่ถาห้องสมุดมีหนังสือเพิ่มมากขึ้น อาจจะมีปัญหาในการจัดเก็บต่อไป ส่วนห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. แม้จะมีการจัดระบบที่ถูกต้องตามหลักสากล คือระบบ-ทัศนียมของคิวอี้ก็ตาม แต่หนังสือส่วนใหญ่เป็นพวกนวนิยาย ซึ่งผู้ใช้จะค้นหาเล่มที่ต้องการได้โดยยาก เมื่อไม่มีบัตรรายการช่วยในการค้นหา และห้องสมุดก็ไม่ใคร่จัดทำบัตรรายการไว้ด้วย นอกจากนั้น เนื่องจากมีผู้อ่านนวนิยายมากจะทำให้การเก็บหนังสือแต่ละเล่มสับสนยากแก่การค้นหาอีกด้วย

3. ในด้านการบริการของห้องสมุด จะเห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่จัดบริการตอบ
 คำถามและช่วยในการค้นคว้า ซึ่งเป็นบริการที่ผู้ใช้ต้องการมาก แต่กลับปรากฏว่าผู้ใช้ได้
 รัับประโยชน์จากบริการนั้นน้อยมาก โดยเฉพาะของห้องสมุดการ เตะแห่งชาติและห้องสมุด
 การไฟฟ้านครหลวง ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องจากบรรณารักษ์ไม่มีความรู้ทางวิชา เฉพาะใน
 สาขานั้น ๆ ทำให้ตอบปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร และเนื่องจากหนังสือประเภทอ้างอิงมีน้อย
 ไปด้วยเช่นกัน

4. จากการสำรวจพบว่าห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจทั้ง 8 แห่งนี้ มีห้องสมุดถึง
 6 แห่ง ที่ยังมีผู้ใช้ไม่เคยใช้ห้องสมุด ยกเว้นห้องสมุดสำนักงานศูนย์การฝึก การรถไฟแห่ง
 ประเทศไทย และห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรคมนาคม องค์การ โทรศัพท์แห่งประเทศไทย แสดง
 ว่าพนักงานของรัฐวิสาหกิจทั้ง 2 แห่งนี้มีความกระตือรือร้นและสนใจในการค้นคว้าหา
 ความรู้ เพิ่ม เติมอยู่ เสมอและอาจ เป็น เพราะห้องสมุดมีการ ประชาสัมพันธ์ที่ดี สำหรับผู้ใช้ที่ไม่
 เคยใช้ห้องสมุดมีจำนวน 252 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.98 ซึ่งนับว่ามีจำนวนมากพอ
 สมควร ห้องสมุดที่มีผู้ใช้ไม่เคยใช้ห้องสมุดเลย ได้แก่ ห้องสมุดสโมสรองค์การรับส่งสินค้า
 และพัสดุภัณฑ์ ห้องสมุดการ เตะแห่งชาติ ห้องสมุดการท่า เรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุด
 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ห้องสมุดการไฟฟ้านครหลวง และห้องสมุดการสื่อสารแห่งประเทศไทย
 ตามลำดับ ผู้ที่ไม่เคยใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ในเขตผลลว่า ไม่ค่อยมีเวลา อาจ เนื่องจากว่า
 ไม่เคยใช้ส่วนใหญ่ เป็นพนักงานในหน่วยงานที่ต้องทำงานประจำตลอดเวลาจึงไม่มีเวลาพอ
 ที่จะเข้าไปใช้บริการของห้องสมุด จากการ วิจัยพบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ เปิด-ปิดเวลาทำ
 การของห้องสมุดตาม เวลาราชการทำให้ไม่มี เวลาที่จะ เข้าไปใช้ห้องสมุด เพราะจะต้องทำ
 งานในช่วง เวลาที่ห้องสมุดเปิดทำการ นอกจากนี้ผู้ใช้ห้องสมุดบางแห่งในเขตผล
 ลว่า เนื่องจากการ เข้าใช้ห้องสมุดบ่อย เก่งว่าจะถูกบังคับบัญชา เพ่ง เล็งว่าควร เข้าใช้
 ห้องสมุดเป็นการ หลบหลีกงานจึงไม่กล้า เข้าใช้ห้องสมุด สำหรับผู้ใช้ในเขตผลลว่า ไม่มีความ
 จำ เป็นต้องใช้ห้องสมุดนั้น เพราะว่ามีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการอ่านหรือค้นคว้า เป็นของตนเองอยู่
 แลแล้วและก็ เนื่องมาจากงานที่ทำอยู่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ในการค้นคว้า เช่น นักการหรือ
 เสมียน หรืออาจ เนื่องจากห้องสมุดไม่มีสิ่งพิมพ์ทาง วิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ เช่น
 ห้องสมุดการ ไฟฟ้านครหลวง และห้องสมุดสโมสร ร.ส.พ. ซึ่งมีแต่หนังสือประเภทนวนิยาย

เสีย เป็นส่วนมาก นอกจากนี้ยังมีบางแห่งที่ให้เหตุผลในกรณีที่ไม่เคยใช้ของสมุดว่า เป็นเพราะไม่ทราบว่า มีของสมุดซึ่งก็มีเพียงส่วนน้อย โถงของสมุดการ เคหะแห่งชาติ ของสมุดการ ไฟฟ้านครหลวง และของสมุดการสื่อสาร แห่งประเทศไทย จากการวิจัยพบว่า เนื่องมาจากบุคคล เหล่านี้ เพิ่งบรรจุ เขาทำงานใหม่ จึงไม่ทราบว่า มีของสมุด กับไม่มีของสมุดใด เลยที่จัดปฐมนิเทศ เกี่ยวกับวิธีการใช้ของสมุด

5. ในการค้นหาหนังสือในของสมุดนั้น ปรากฏว่าผู้ใช้ของสมุดส่วนใหญ่มักนิยมค้นหาหนังสือโดยวิธี เดินดูที่ชั้นหนังสือโดยตรง หรือถามบรรณารักษ์ มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้บัตรรายการช่วยในการค้น และเห็นว่าหนังสือมีจำนวนน้อยพอที่จะหาจากชั้นหนังสือได้เลย จากการวิจัยพบว่า มีผู้ใช้ เป็นจำนวนมากมีความต้องการ ใของสมุดใด ใความรู้ เกี่ยวกับการใช้ของสมุด นอกจากนี้ อาจ เนื่องมาจากบัตรรายการของของสมุดยังไม่ทันสมัยพอ ไม่สามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ได้ การวิจัยใพบว่ามีของสมุดบางแห่ง ไม่ใจัดทำบัตรรายการ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาหนังสือใควย โถงของสมุดการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และของสมุดสโมสร ร.ส.พ.

6. ของสมุดการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และของสมุดสโมสร ร.ส.พ. ไม่ใจัดบริการอื่น นอกจากบริการจ่าย-รับหนังสือและวารสาร เท่านั้น ทั้งนี้ อาจ เนื่องมาจาก บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ของ ของสมุดการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ไม่มีความรู้ ทางบรรณารักษ์ วิชาชีพใยังไม่ เคยผ่านการอบรมทางบรรณารักษ์ศาสตร์มาก่อน จึงทำให้ไม่ทราบว่า นอกจากบริการจ่าย-รับแล้ว ทางของสมุดควร จะจัดทำบริการอะไร อีกบ้าง และเนื่องมาจาก ทางของสมุดมีจำนวนบุคลากรน้อยรวมทั้งบรรณารักษ์ของทางงานในหน้าที่อื่นอีกใควย จึงทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะจัดบริการอื่น ๆ อีก นอกจากนี้ของสมุดยังไม่ใมีงบประมาณ เป็นของตนเอง โดย เฉพาะแตรวมอยู่ในหน่วยงานที่ตนสังกัด จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการ บริหารของสมุดใโดย่างมีประสิทธิภาพใ ส่วนของสมุดสโมสร ร.ส.พ. นั้นก็เช่นเดียวกัน นอกจากเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ไม่มีความรู้ ทางบรรณารักษ์วิชาชีพแล้ว จึงทำให้ไม่ทราบถึง บริการต่าง ๆ ที่ของสมุดควรจัดทำ จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่นำหน้าที่บริหารงานของสมุดจริง ๆ คือ เจ้าหน้าที่ของสมุดซึ่งมีวุฒิ มศ. 5 แม้จะผ่านการอบรมทางบรรณารักษ์ศาสตร์ มาแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ใจัดบริการอื่นอีก อาจ เนื่องมาจากองค้ำ เนินงานตามนโยบายของ

ผู้บริหารแล้ว อาจเนื่องจากห้องสมุดมีหนังสือนวนิยายเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีตำราทางวิชาการของหน่วยงานสำหรับการคนควา และผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่จะบืมแค่หนังสือนวนิยาย จึงเห็นว่ามีบริการจ่าย รับ เพียงอย่าง เดียวก็เพียงพอแล้ว

7. ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับความสะดวกในการ เดินทางมาใช้ห้องสมุด เพียงปานกลาง เท่านั้น อาจ เนื่องจากว่า แม่ห้องสมุดจะตั้งอยู่ในอาคารของหน่วยงานที่ สังกัดก็ตาม แต่แยกออกจากหน่วยงานอื่น เช่นห้องสมุดการ เคะแห่งชาติ ห้องสมุดการ ทาเรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุดการ ไฟฟ้านครหลวง และห้องสมุดการ ไฟฟ้าสวนรมภภาค เป็นต้น ถ้าพนักงานจากหน่วยงานอื่นที่ไม่ ใคอยู่ในอาคาร ก็ยากกับที่ ห้องสมุดตั้งอยู่ตองการ ใช้หนังสือหรือวารสาร ก็ต้องมี เวลา มากพอ ซึ่งหริโอกาสใคยาก ทำใคผู้ใช้ไม่ใครับความสะดวกใคการไปใช้ห้องสมุดเทจที่ควร นอกจากนี้ผู้ใช้ใคความ เห็นว่า อาคารของห้องสมุดส่วนใหญ่มีความเหมาะสมเป็นห้องสมุดเพียงปานกลาง เท่านั้น ยกเวนห้องสมุดสำนักงานศูนย์การ ฝัก การรถไฟแห่งประเทศไทย และห้องสมุดศูนย์ฝัก ไทรคมนาควม องค์การ ไทร ศัพทแห่งประเทศไทย ที่อาคารมีความเหมาะสมเป็นห้องสมุด มาก เนื่องจากมีอาคาร เป็นเอกเทศ การที่ห้องสมุดไม่ใคเป็นอาคาร เอกเทศทำใคการ จัดแบ่ง เนื้อที่ภายในไม่เหมาะสมเทจที่ควร และสถานที่คอนชางคัับแคบ ห้องสมุดหลาย แห่ง เช่น ห้องสมุดการ เคะแห่งชาติ ห้องสมุดการ ทาเรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุด การไฟฟ้าสวนรมภภาค และห้องสมุดการ สือสารแห่งประเทศไทย มีโครงการจะขยาย อาคารสถานที่ห้องสมุดใคใหม่ใคกว้างชวากว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คั้งนั้นปัญหาเกี่ยวกับ ความคัับแคบก็จจะหมดไป

ขอ เสนอแนะ

1. การบริหาร

1.1 รัฐวิสาหกิจทุกแห่งควรจะมีห้องสมุดเพื่อ เป็นแหล่งสนับสนุนทาง คำน วิชาการ แกบุคคลากร ของแต่ละหน่วยงานใคโดยมีใคเป็น เพียงแค่ห้อง เก็บหนังสือเท่านั้น แต่ ควรมีบริการค่างๆ เพื่อใคความสะดวกแก่ผู้ใช้ และยัง เป็นการส่งเสริมใคบุคคลากรใช้ ห้องสมุด เพื่อ เป็นแหล่งคนควาอย่างมีประสิทธิภพ

1.2 เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งกลางในการให้บริการ แก่หน่วยงานต่างๆ จึงควร เป็นหน่วยงานอิสระ และสังกัดอยู่กับผู้บริหารสูงสุด มีฐานะเทียบ เทาหน่วยงานทาง วิชาการในสังกัด หรือมีฐานะเทียบ เทากอง และมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจาก หน่วยงานต่างๆ เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน

2. งบประมาณ

2.1 ห้องสมุดส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณไม่เพียงพอทั้งสำหรับซื้อ หนังสือและเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนั้นบรรณารักษควร เสนอของบประมาณเพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยจัดทำสถิติและรายงานประจำปีเสนอ ผู้บังคับบัญชา เพื่อ เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณา

2.2 หน่วยงานแต่ละแห่งที่จัดตั้งห้องสมุด ควรพิจารณาให้เงินอุดหนุนแก่ ห้องสมุดตามความจำเป็น ผู้บริหารสูงสุดควร เห็นความสำคัญและอนุมัติงบประมาณให้ พอเพียงแก่การ ดำเนินงานห้องสมุด

งบประมาณสำหรับห้องสมุดเฉพาะยังไม่มีมาตรฐานระบุไว้แน่นอน ในการกำหนด งบประมาณแต่ละปี ต้องพิจารณาเรื่องอิทธิพลเงินก้อนของ เจาหน้าที่ งบประมาณสำหรับ ซื้อหนังสือและวารสาร โดยคำนึงถึงความจำเป็นของห้องสมุดแต่ละแห่ง ห้องสมุดควรจะมี งบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่นค่าไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ ค่าใช้จ่าย ในการเดินทางไปประชุม ค่าเลี้ยงรับรอง และค่ามีงบประมาณพอ ควรมีการประกันของ มีค่าในห้องสมุดด้วย เช่นหนังสือ วารสาร บัตรรายการ เอกสารหลักฐานที่สำคัญ ทัศนีย ัตว์เขียน และเครื่องใช้อื่นๆ

¹ Majorie G. Baker, "How to start a small Technical Library,"

Special Libraries (March, 1955), 108.

² G. Krettak, "What you Should Know About Library Insurance, "

Library Journal 82 (October, 1957), 2302-2303.

3. บุคลากร

3.1 หอสมุดต่างๆ ควรมียุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และรับผิดชอบงานหอสมุดแค่เพียงด้านเดียว นอกจากนี้ควรมีความรู้พื้นฐานทางด้านวิชาเฉพาะของหน่วยงานที่สังกัดอยู่ ดังนั้นจึงควรได้มีการเสริมความรู้ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ของหอสมุด เช่นควรมีทุนสำหรับไปบรรณารักษ์ไปมีโอกาสดูศึกษาดูงาน และดูงานหอสมุดเฉพาะต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สนับสนุนให้เข้ารับการอบรมทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์ และวิชาเฉพาะของหน่วยงาน หรือส่งไปฝึกงานตามหอสมุดต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีความก้าวหน้า และมีกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น และควรมีจำนวนบุคลากรทุกระดับให้เพียงพอกับการให้บริการ

4. อาคารสถานที่และครุภัณฑ์

4.1 สถานที่ตั้งของหอสมุด ควรอยู่ในที่ศูนย์กลางของหน่วยงาน และบุคลากรส่วนใหญ่มาใช้โคจรสะดวก มีแสงสว่างในหอสมุดเพียงพอ ระบบถ่ายเทอากาศดี และปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก และถ้ามีงบประมาณพอควร ตัดทิ้งเครื่องปรับอากาศ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการช่วยรักษาสภาพของหนังสือ ให้ความสบายแก่ผู้ใช้ และจัดเสียงรบกวนจากภายนอกได้อีกด้วย

4.2 สถานที่ของหอสมุดควรมีความกว้างขวางเพียงพอหรือเป็นอาคารเอกเทศ จะทำให้การแบ่งเนื้อที่ภายในได้เหมาะสม และควรสามารถขยายตัวได้ในอนาคต ควรมีเนื้อที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเนื้อที่สำหรับเก็บวัสดุสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่จะให้บริการ ที่นั่งอ่านหนังสือ และที่สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับหอสมุดที่มีโครงการจะขยายสถานที่ใหม่ในอนาคต เช่นหอสมุดการเคหะแห่งชาติ หอสมุดการท่าเรือแห่งประเทศไทย หอสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และหอสมุดการสื่อสารแห่งประเทศไทย ควรคำนึงถึงสถานที่ตั้งและเนื้อที่ต่างๆ ดังกล่าวให้เหมาะสมด้วย

4.3 ควรจัดที่นั่งให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ และควรมีที่นั่งสำหรับคนพิการเฉพาะบุคคลแยกไว้ต่างหาก เพื่อช่วยให้อุปกรณ์มีสมาธิ รวมทั้งควรมีครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นให้เพียงพอ

4.4 ขั้ววางหนังสือของห้องสมุด ควร เป็นชั้น เปิด เพื่อผู้อ่านจะได้มีโอกาสเลือกหยิบหนังสือไปตามความต้องการของตนอย่างรวดเร็ว และจะทำให้หนังสือหมุนเวียนในหมู่ผู้อ่านเร็วขึ้น เนื่องจากผู้ใช้ส่วนใหญ่นิยมค้นหาหนังสือที่ต้องการจากชั้นโดยตรง

5. เอกสารสิ่งพิมพ์

5.1 ทรัพยากรของห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งพิมพ์ทางคานวิชาการเกี่ยวกับหน่วยงาน ผู้ใช้เห็นวามังไผ่เพียงพอแก่ความต้องการ ดังนั้นในการจัดหาหนังสือและเอกสารต่างๆ ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ และให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงาน รวมทั้งคำนึงถึงคุณภาพและความทันสมัยด้วย นอกจากนี้ควร เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้เสนอสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ และบรรณารักษ์ควรพยายามหาสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยการขอรับบริจาคจากหน่วยงานต่างๆ หรือบุคคลในวงงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 ห้องสมุดที่มีปัญหา เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์น้อย หมุนเวียนไม่ทันตามความต้องการของผู้ใช้ ควร แก้ไขโดยกำหนดให้ มีระยะเวลาสั้นๆ เพื่อจะโค้หมุนเวียนได้ทั่วถึงกัน และเร็วขึ้น

5.3 ควร มีการ แลก เปลี่ยนหนังสือและ เอกสารต่างๆ เนื่องจากห้องสมุดบางแห่งอาจมีหนังสือและเอกสารจำนวนมาก เกินต้องการ และอาจต้องการ เอกสารหรือหนังสือบางอย่างซึ่งหายาก ไม่มีขาย หรือ เพื่อเป็นการทุนเงิน ห้องสมุดอาจทำรายชื่อหนังสือหรือเอกสารที่มีอยู่ เป็นจำนวนมาก และต้องการจะให้หรือแลกเปลี่ยน แจงไปตามห้องสมุดต่างๆ พร้อมทั้งส่งรายชื่อนี้ เอกสาร เรื่องที่ห้องสมุดต้องการ ไปให้ห้องสมุดอื่นทราบด้วย หากห้องสมุดใดมีจะโค้ทำการ แลก เปลี่ยนซึ่งกันและกัน นับ เป็นการจัดหาสิ่งพิมพ์เข้าห้องสมุดวิธีหนึ่ง

5.4 ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีปัญหา เกี่ยวกับภาษาของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการ อ่านหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ห้องสมุดควรจัดหาหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เป็นภาษาไทยมาบริการให้มากขึ้น แต่ในบางครั้งถ้าทางวิชาการที่เป็นภาษาอังกฤษ ก็มีประโยชน์มากกว่า ดังนั้นห้องสมุดควรจัดบริการ แลกบทความจากหนังสือหรือวารสารต่างๆ ด้วย โดยขอความร่วมมือจาก ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะสาขาวิชานั้นๆ และนอกจากสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ แล้ว ควรจัดหาสิ่งพิมพ์ประเภทบันเทิง ใว้สนองความต้องการของผู้ใช้ด้วย

6. บริการ

6.1 หองสมุดส่วนใหม่มีปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้ขาดความรู้ในเรื่องการใช้ หองสมุด ไม่รู้จักช่วยตัวเอง ต้องพึ่งเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา ดังนั้นหองสมุดควรจัดทำคู่มือการใช้หองสมุด เพื่อให้ผู้ใช้ไ้ทราบถึงระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในคู่มือควรระบุถึงหนังสือสำคัญๆ เป็นพิเศษ และไ้ทราบละเอียดของบริการต่างๆ เช่น บริการคอมค่าถามและช่วยการค้นคว้า วรรณวารสาร สารสนเทศ การถ่ายเอกสาร และการยืมระหว่างหองสมุดเป็นกน

6.2 หองสมุดควรจัดบริการต่างๆ ไ้กว้างขวาง เช่นบริการวรรณวารสาร การจัดรายชื้อหนังสือใหม่ การยืมระหว่างหองสมุด เรื่องย่อ สารสนเทศ บริการแปล การหมุนเวียนวารสาร บรรณานุกรม และบริการคัดเลือกสารนิเทศจำเพาะเพื่อจ่ายแจก (SDI) และบริการอื่นๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้

6.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ไ้ทราบถึงบริการและกิจกรรมต่างๆ ของหองสมุด เช่นออกวารสารหองสมุด จัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ และมีการจัดรับความคิดเห็นของผู้ใช้ เป็นกน

6.4 กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของหองสมุด ควรกำหนดให้แน่นอน และแจ้งให้ผู้ใช้ทราบทั่วถึงกัน ทั้งนี้บรรณารักษควรรักษากฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นไ้ในภายหลัง

7. งานเทคนิค

หองสมุดควรจัดหมหนังสือและจัดทำบัตรรายการให้ไ้มาตรฐานสากล และจัดทำคู่มือการใช้บัตรรายการให้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาหนังสือไ้รวดเร็ว รวมทั้งเพื่อให้ผู้ใช้ไ้คุ้นเคยและสามารถไ้ใช้หองสมุดไ้ไปไ้โดยไม่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

8. ความร่วมมือระหว่างหอสมุด

ควรจัดตั้งชมรมหอสมุดเฉพาะหรือสมาคมหอสมุดเฉพาะขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการร่วมมือระหว่างหอสมุดเฉพาะประเภทต่างๆ ขึ้น เพื่อให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ หรือปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของหอสมุด อาจร่วมมือกันในด้านการจัดหา จัดทำบัตรรายการ ทำสัปดาห์ของหนังสือหรือวารสาร แลกเปลี่ยนวารสาร และก้าวข้ามระหว่างหอสมุดเป็นต้น เพื่อเป็นการประหยัดและช่วยให้งานบริการของหอสมุดดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอเสนอแนะดังกล่าวนี้อาจดำเนินการ เสนอแนะต่างๆ ไปเป็นส่วนรวม แต่เนื่องจากหอสมุดแต่ละแห่งมีปัญหาไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงใคร่ เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาสำคัญๆ ของหอสมุดแต่ละแห่ง เพิ่มเติมดังนี้

หอสมุดการเคหะแห่งชาติ การถ่ายเทอากาศในหอสมุดคือ เนื่องจากเป็นห้องปรับอากาศ แต่สถานที่คับแคบไป ทำให้ไม่สามารถจัดหาเอกสาร สิ่งพิมพ์ และครุภัณฑ์ต่างๆ มาไว้ในหอสมุดได้มาก ทั้งๆ ที่ได้รับงบประมาณมากพอ หอสมุดควรจัดทำสถิติและรายงานประจำปี เสนอปัญหาและสิ่งที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง แก่ผู้บังคับบัญชา เพื่อเสนอขอขยายหน่วยงาน หรือหาสถานที่ใหม่ที่เหมาะสมต่อไป ถ้าไม่สามารถหาสถานที่ให้กว้างขวางกว่าเดิมได้ ควรพิจารณาถ่ายทำไมโครฟิล์มหนังสือหรือเอกสารที่สำคัญๆ เก็บไว้ เป็นการประหยัดเนื้อที่ในการเก็บ แทนที่จะเก็บหนังสือเป็นเล่มๆ ซึ่งเปลืองเนื้อที่มากกว่า วิธีนี้จะช่วยลดความคับแคบลงได้มาก หอสมุดมีโครงการที่จะย้ายไปอยู่ในอาคารที่จะสร้างใหม่ในอนาคต บรรณารักษ์ควรจัดทำสถิติเกี่ยวกับการสิ่งพิมพ์ของหอสมุดและอัตราการขยายตัวใน 5 ปีข้างหน้า และบรรณารักษ์ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนหอสมุด เพื่อจะได้จัดแบ่งเนื้อที่ภายในได้เหมาะสม และดำเนินการ เกี่ยวหอสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1

B. E. Richardson "Trends in Cooperative Ventures LibraryTrends, 18 (July, 1969), 90-91.

ห้องสมุดการทำเรือแห่งประเทศไทย ห้องสมุดมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ ไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ไม่มีอำนาจในการบริหารงานเท่าที่ควร และสถานที่คับแคบไม่เป็นสัดส่วน ควรจะแยกห้องสมุดออกจากแผนกเผยแพร่และห้องสมุด เป็นหน่วยงานอิสระ เป็นแผนกหนึ่งต่างหาก หรือมีฐานะเทียบเท่ากอง ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการโดยตรง จะทำให้ห้องสมุดมีงบประมาณเป็นของตัวเองมากขึ้น บรรณารักษ์จะมีอำนาจในการบริหารงานได้เต็มที่ รวมทั้งมีบุคลากรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มีบริการของห้องสมุดมากขึ้นกว่าเดิม

ในสถานศึกษา แม้ว่าจะตั้งอยู่ชั้นกลางของอาคารทำให้สะดวกแก่การเข้าใช้ แต่ก็ยังมีเสียงรบกวนจากภายนอกที่เข้ามาตลอดเวลา และยังไม่ได้กันห้อง เป็นสัดส่วน ทำให้มีทางเข้าออกหลายทาง ควรกันห้องให้เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ และมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว เพื่อสะดวกแก่การควบคุมและป้องกันหนังสือหาย นอกจากนี้สถานที่ยังคับแคบทำให้ที่นั่งน้อยไม่เพียงพอ ห้องสมุดมีโครงการจะย้ายไปอยู่ในอาคารที่จะสร้างใหม่ในอนาคต บรรณารักษ์ควรจัดทำสถิติเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์และอัตราการขยายตัวของห้องสมุดใน 5 ปีข้างหน้า และมีส่วนร่วมในการวางแผนห้องสมุด เช่น เกี่ยวกันกับห้องสมุดการเคหะแห่งชาติ เพื่อจะไดแบ่งเนื้อที่ภายในใดที่เหมาะสม และควรเปลี่ยนชั้นหนังสือจากชั้นปิดเป็นชั้นเปิด เพื่อให้สะดวกแก่ผู้ใช้ในการเลือกหยิบหนังสือที่ต้องการได้เองและรวดเร็ว เนื่องจากผู้ใช้ไม่นิยมใช้บัตรรายการด้วย

ห้องสมุดการไฟฟ้านครหลวง ทางค่านงบประมาณไม่มีปัญหา เนื่องจากห้องสมุดได้งบประมาณมากพอสมควร แต่สถานที่ยังคับแคบ และอากาศร้อนอบอ้าว มีเสียงรบกวนจากภายนอก รวมทั้งสถานที่ตั้งยังไม่เหมาะสมนัก ควรอยู่ชั้นกลางของอาคาร จะสะดวกแก่ผู้ใช้มากกว่าที่จะอยู่ชั้นที่ 5 และควรขยายสถานที่ให้กว้างขวางกว่าเดิม จะทำให้การแบ่งเนื้อที่ภายในใดที่เหมาะสม

ในคานสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด นับว่ามีจำนวนมากพอ และสูงควมมาตรฐานมาก แต่ผู้ใช้เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากในการปฏิบัติจริงนั้น หนังสือทางคานวิชาการต่างๆ ได้ส่งไปเก็บไว้ตามหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เหลือแต่ประเภทบันเทิงไว้ในห้องสมุด แม้ว่าห้องสมุดจะจัดทำบัตรรายการไว้ก็ตาม แต่ผู้ใช้ไม่นิยมใช้บัตรรายการ ค้นหาหนังสือ มักจะดูจากชั้นโดยตรง และแม้ว่าห้องสมุดจะอำนวยความสะดวกให้โดยมีบริการนำ

หนังสือที่ตองการจากหน่วยงานต่างๆ มาให้ก็ตาม แต่ก็ต้อง เสียเวลาคอย ทำให้ไม่ทันกับ ความตองการของผู้ใช้ หองสมุดควรนำหนังสือจากหน่วยงานต่างๆ มารวมไว้ที่หองสมุดเพียงแห่งเดียว จะทำให้สะดวกแก่การควบคุมดูแล และบริการผู้ใช้ใ้รวดเร็วขึ้น และเนื่องจากหองสมุดใ้รับงบประมาณมากพอสมควร ควรจะถ่ายทำไมโครฟิล์มหนังสือสำคัญ หรือหนังสือวิชาการ เก็บไว้ในหองสมุด ส่วนหนังสือเป็นเล่มก็ส่งไปไว้ตามหน่วยงานต่างๆ หรือจัดซื้อหนังสือวิชาการ 2 ชุด เก็บไว้ที่หองสมุด 1 ชุด และส่งไปตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีก 1 ชุด เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

หองสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สิ่งพิมพ์ของหองสมุดมีน้อยมาก เนื่องจากใ้รับงบประมาณน้อยไม่เพียงพอ และไม่มืงบประมาณเป็นของตัวเอง แต่รวมอยู่กับฝ่ายวิจัย ควรจัดงบประมาณให้หองสมุดโดยเฉพาะและเพียงพอ เพื่อบรรณารักษ์จะได้จัดหาสิ่งพิมพ์ใ้สะดวกแทนที่จะตองขออนุมัติซื้อหนังสือแต่ละเล่มตลอดเวลา

ภายในหองสมุดมีแสงสว่างที่ ปรากฏจากเสียงรบกวน แต่คับแคบและอยู่ห่างไกลจากผู้ใ้ ควรขยายหองสมุดใ้กว้างขวางกว่าเดิม หรือเป็นอาคารเอกเทศ และสามารถเผื่อขยายใ้ได้ใน 5 ปี และควรตั้งอยู่ชั้นล่าง ของอาคาร ไม่ควรอยู่ชั้น 7 ของอาคารซึ่งเป็นชั้นบนสุด

บรรณารักษ์ควรมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์หรือใ้รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ และรับผิดชอบงานทางด้านหองสมุดแต่เพียงด้านเดียว เพื่อที่บรรณารักษ์จะได้บริหารงานหองสมุดใ้เต็มที่ รวมทั้งจัดบริการต่างๆสนองความตองการของผู้ใ้ แทนที่จะจัดบริการจ่าย รับผิดชอบอย่างเดียวก และควรพิจารณาเปลี่ยนระบบการจัดหนังสือรวมทั้งจัดทำบัตรรายการใ้เป็นมาตรฐานสากล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการค้นหาหนังสือและใ้หองสมุดอื่นๆ ใ้โดยง่ายมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากฐานะของหองสมุดเป็นเพียงหน่วยงานของฝ่าย ควรพิจารณายกฐานะขึ้นเป็นหองสมุดของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มีฐานะเทียบเท่ากอง ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ จะทำให้การบริหารคล่องตัวขึ้น

ห้องสมุดสำนักงานศูนย์การฝึก การรถไฟแห่งประเทศไทย สถานที่ตั้งและ

อาคารเหมาะสมอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นอาคาร เอกเทศ มีความกว้างขวางเพียงพอ ทำให้
การจัดแบ่ง เนื้อที่ภายในเหมาะสม แต่ห้องสมุดไม่สามารถจัดหาสิ่งพิมพ์ใหม่ๆ มาเพิ่มเติม
ได้ เนื่องจากขาดงบประมาณเกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว เพราะหน่วยงานไม่มีงบประมาณให้
ห้องสมุดควรจัดหาสถิติและรายงานประจำปี เสนอปัญหาและสิ่งที่จะต้องปรับปรุง เสนออยู่
บังคับบัญชาทุกปีโดยไม่ทอดยจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ควรจัดบริการต่างๆให้มาก
ขึ้น และมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้และผู้บังคับบัญชาทราบถึง กิจกรรมและบริการต่างๆ ของ
ห้องสมุดให้กว้างขวาง รวมทั้งควรยกฐานะห้องสมุดขึ้น เป็นห้องสมุดของการรถไฟ
มีฐานะเทียบเท่ากอง หรือเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อผู้ว่าการโดยตรง จะทำให้การ
บริหารทั่วทุกภาคคล่องตัวขึ้น

สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดมีมากพอควร แต่ขาดวารสาร เนื่องจากห้องสมุดไม่ได้ออก
รับวารสาร มีแต่วารสารที่ใคร่บริจจาค่มจะมีหลายรายชื่อแต่ก็ไม่ทันสมัย และได้รับไม่
ครบจำนวน ทำให้ไม่สามารถเก็บรวมเล่มได้ ห้องสมุดควรเสนอขอของบประมาณสำหรับบอ
กรับวารสารด้วย เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์จากสิ่งพิมพ์มากขึ้น

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อห้องสมุดและพิจารณาจัดงบประมาณให้ห้องสมุดตาม
ความจำเป็นและเพียงพอแก่การดำเนินงานต่างๆ

ห้องสมุดการสื่อสารแห่งประเทศไทย สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดยังมีอีกมากที่
ยังไม่สามารถจัดขึ้นขึ้นได้ เนื่องจากสถานที่คับแคบ ไม่สามารถจะจัดหาครุภัณฑ์มาไว้ใน
ห้องสมุดได้ ห้องสมุดมีโครงการจะย้ายไปอยู่ในอาคารที่จะสร้างใหม่ในอนาคต
บรรณารักษ์ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนห้องสมุดและ เตรียมเนื้อที่สำหรับการขยายตัว
ใน 5 ปีข้างหน้าด้วย และเนื่องจากห้องสมุดของให้บริการแก่ผู้เช่ารับการอบรมของ
การสื่อสารมาก ห้องสมุดควรพิจารณาจัดหาอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุบางอย่างตามความ
เหมาะสมของหน่วยงานไว้บริการผู้เช่าด้วย

บุคลากรของห้องสมุดควรกำหนดตำแหน่งให้เหมาะสมตามมาตรฐานที่วางไว้
เนื่องจากทราบว่าหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ห้องสมุดมีการปรับปรุงตำแหน่งของ
บุคลากรใหม่โดยกำหนดให้เป็นตำแหน่งบรรณารักษ์หม่อมทุกคน ซึ่งไม่ตรงตามมาตรฐานที่
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยกำหนดไว้

ห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรทัศน์ภาค ออัครการโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ห้องสมุด

เป็นอาคาร เอกเทศ มีความกว้างขวางเหมาะสมอยู่แล้ว แต่บางครั้งอากาศร้อนอบอ้าว ควรพิจารณาติดตั้ง เครื่องปรับอากาศ เพื่อช่วยรักษาสภาพของหนังสือ และป้องกันฝุ่นละออง รวมทั้งให้ความสบายแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ในด้านสิ่งพิมพ์มีมากพอ เหมาะสมกับหน่วยงานและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ แต่ก็ควรพิจารณาบอกรับหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ครอบคลุมของห้องสมุดส่วนใหญ่เพียงพอ แต่บรรณารักษ์เห็นว่าชั้นหนังสือไม่เพียงพอ ควรขยายพวการสาร เย็บเล่มไปเก็บไว้ในห้องหนังสือชั้นล่าง เพื่อจะได้มีที่สำหรับวางชั้นหนังสือได้มากขึ้น หรือพิจารณาถ่ายทำไมโครฟิล์มพวกหนังสือหรือเอกสารที่สำคัญๆ เก็บไว้ในคานถาวรบริหารงานงบประมาณ ตลอดจนบุคลากรมีเพียงพอไม่มีปัญหาแต่อย่างใด รวมทั้งมีบริการต่างๆ ที่สำคัญๆและน่าสนใจมาก เช่น บริการยืมวารสาร จัดรายชื่อหนังสือใหม่ สารระสังเขป ถ่ายเอกสาร บริการฉายภาพยนตร์ รวมทั้งบริการลานโสตทัศนอุปกรณ์อื่นๆ ควบ แต่อย่างไรก็ตามห้องสมุดควรพยายามจัดบริการต่างๆ เพิ่มขึ้นอีก เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ ให้ได้รับความรู้และประโยชน์จากห้องสมุดมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดศูนย์ฝึกโทรทัศน์ภาค ออัครการโทรทัศน์ฯ เป็นห้องสมุดที่ค่อนข้างบริบูรณ์ และน่าสนใจแห่งหนึ่ง

ห้องสมุดสโมสรออัครการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ห้องสมุดไม่มั่งบประมาณ

ประจำปี เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับฐานะของห้องสมุดซึ่งเป็นเพียงห้องสมุดของสโมสร แม้จะใช้บุคลากรของออัครการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ คือพนักงานของกองการเจ้าหน้าที่ ควบคุมดูแลก็ตามแต่ก็เป็นเสมือนงานฝาก ทำให้ห้องสมุดไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร วุฒิชองบรรณารักษ์ไม่เหมาะสม ควรได้รับการพิจารณาฐานะห้องสมุดขึ้นเป็นห้องสมุดของออัครการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ โดยรวมหมวดตำราของออัครการฯ เขาควบกัน เป็นหน่วยงานอิสระ ขึ้นตรงตอผู้บริหารสูงสุด เพื่อสะดวกในการเสนอของบประมาณ และจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและด้านบันเทิงมาไว้บริการผู้ใช้ได้ทุกระดับ เนื่องจากผู้ใช้เป็นจำนวนมากกองการอ่านหนังสือตำราวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพและวิชาการทั่วๆ ไปนอกเหนือจากหนังสือประเภทบันเทิงควบ

สถานที่ตั้งของห้องสมุดแม่จะอยู่ในที่ไปมาสะดวกแต่ก็คับแคบ อากาศร้อน ควรขยายให้กว้างขวางกว่าเดิมโดยเฉพาอย่างยิ่ง เมื่อรวมกับหมวดตำราฯ ควรมีครุภัณฑ์

เช่นชั้นหนังสือและชั้นวารสารให้เพียงพอ บรรณารักษ์ควรจะมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ เพื่อจะได้สามารถจัดหมู่หนังสือและจัดทำบัตรรายการให้เป็นมาตรฐานสากล รวมทั้งสามารถจัดบริการต่างๆ ตามมาตรฐานและตามความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แทนที่จะจัดแคบริการจ่าย รัยเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดใหม่ การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุดรัฐวิสาหกิจในสถานต่างๆ ซึ่งอาจเป็นแนวทางสำหรับการจัดตั้งห้องสมุดใหม่ของรัฐวิสาหกิจอื่นๆ ที่ยังไม่มีห้องสมุด อาจศึกษาคู่มือแนวทางและวิธีดำเนินงานของห้องสมุดศูนย์นิคมอุตสาหกรรม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นตัวอย่างได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย ซึ่งผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุดในสถานต่างๆ ในการวิจัยต่อไป ควรจะวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงอื่นๆ เป็นการเปรียบเทียบกัน เพื่อจะได้ทราบว่าห้องสมุดเหล่านั้นประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย